Experts

Islam, Melayu dan Identiti Negara Bangsa Malaysia

Fri, 12/26/2025 - 15:11

Malaysia bukan sekadar sebuah negara yang berdiri atas sempadan geografi dan perjanjian politik, tetapi sebuah negara bangsa yang tumbuh daripada rundingan sejarah, kebijaksanaan perlembagaan dan keunikan budaya. Di teras pembinaannya terletak satu tapak asas yang sering dibahaskan, namun jarang difahami secara mendalam iaitu hubungan tiga serangkai antara Islam, Melayu dan identiti kebangsaan Malaysia. Tapak ini bukan terbina secara kebetulan, sebaliknya dirumus dengan teliti dalam Perlembagaan Persekutuan sebagai satu formula yang spesifik, terukur, boleh dicapai, relevan dan terikat dengan perjalanan masa negara.

Secara spesifik, Perlembagaan memperuntukkan kedudukan Islam sebagai agama bagi Persekutuan, sambil menjamin kebebasan penganut agama lain untuk hidup dan beribadat dengan aman. Dalam masa yang sama, kedudukan istimewa orang Melayu dan Bumiputera dipelihara, tanpa menafikan hak sah warganegara lain. Malah, takrifan Melayu itu sendiri dirangka secara jelas dengan mengikat agama, bahasa dan adat dalam satu identiti perundangan. Kejelasan inilah yang menjadikan asas negara bangsa Malaysia tidak kabur atau longgar, sebaliknya berakar pada realiti sejarah dan demografi tanah air.

Namun, kekuatan formula ini tidak hanya terletak pada kejelasan teks undang-undang, tetapi pada kebolehukuran dalam kehidupan seharian. Dasar pendidikan kebangsaan yang memartabatkan bahasa Melayu, dasar pembangunan ekonomi yang menstrukturkan semula jurang sosioekonomi, serta pembangunan institusi Islam seperti perbankan, kewangan dan pentadbiran agama menunjukkan bagaimana prinsip perlembagaan diterjemahkan dalam bentuk tindakan. Landskap budaya negara yang terdiri daripada cuti umum, simbol kenegaraan hingga naratif politik. Ini menjadi cerminan yang boleh dilihat dan dirasai oleh rakyat. Negara ini bukan sekadar dibaca dalam perlembagaan, tetapi dialami dalam ruang hidup bersama.

Persoalan yang sering timbul ialah sejauh mana formula ini mampu mencapai matlamat pembinaan negara bangsa. Dari satu sudut, ia telah menyediakan asas kestabilan politik dan kerangka identiti yang kukuh kepada majoriti rakyat, khususnya orang Melayu-Islam. Ia memberi rasa pemilikan, keyakinan dan kesinambungan sejarah dalam dunia yang sentiasa berubah. Malaysia muncul sebagai sebuah negara yang mempunyai wajah dan watak tersendiri malah tidak larut sepenuhnya dalam liberalisme Barat, dan tidak pula terperangkap dalam konservatisme sempit.

Namun, pencapaian ini hadir bersama cabarannya. Dalam usaha membina identiti teras, wujud kegusaran bahawa sebahagian warganegara lain mungkin merasakan diri mereka sekadar penumpang dalam naratif kebangsaan. Ketegangan antara hak berkumpulan berasaskan sejarah dan tuntutan kesamarataan individu sebagai warganegara sering muncul dalam perbincangan awam. Di sinilah kehalusan pengurusan negara bangsa diuji antara keadilan sejarah dan keadilan semasa.

Dari segi relevansi, hubungan Islam dan Melayu dalam pembinaan negara bangsa Malaysia masih sangat hidup. Ia terus menjadi nadi kepada wacana politik, sosial dan budaya negara. Dalam konteks global pula, identiti Malaysia sebagai negara Islam sederhana dengan budaya Melayu yang kuat

sering dijadikan kekuatan diplomatik dan imej antarabangsa. Namun, generasi muda yang lebih urban, berpendidikan dan terdedah kepada nilai global menuntut naratif kebangsaan yang lebih inklusif, tanpa memutuskan akar tradisi.

Hubungan ini juga tidak pernah statik dalam dimensi masa. Ia telah melalui fasa simbolik pascakemerdekaan, fasa penegasan dasar dan institusi, serta kini berada dalam fasa kontestasi terbuka. Isu-isu berkaitan agama, bahasa dan hak istimewa tidak lagi dibincangkan secara tertutup, tetapi diperdebatkan secara meluas di ruang digital dan awam. Perubahan ini menuntut kebijaksanaan baharu dalam mentafsir prinsip lama, agar ia terus relevan tanpa kehilangan roh asalnya.

Masa depan negara bangsa Malaysia bergantung pada keupayaannya mengekalkan keseimbangan ini. Pendidikan harus menjadi jambatan yang membina kefahaman dengan melahirkan warganegara yang yakin dengan identiti masing-masing, namun matang dalam menghormati kepelbagaian. Ruang awam perlu dipelihara sebagai milik bersama, sementara ruang agama dan budaya diraikan dengan tertib dan saling menghormati.

Kesimpulannya, tapak tiga serangkai Islam, Melayu dan negara bangsa Malaysia bukanlah sebuah struktur kaku, tetapi sebuah binaan dinamik yang sentiasa diuji oleh masa. Kekuatan sebenar Malaysia tidak terletak pada menafikan mana-mana elemen ini, tetapi pada kebijaksanaan menimbang, mengimbangi dan menyusunnya secara berhemah. Selagi formula ini ditaksir dengan jiwa keadilan dan semangat kebersamaan, selagi itulah negara bangsa Malaysia akan terus berdiri bukan sekadar sebagai sebuah negara, tetapi sebagai rumah bersama yang bermakna.

Oleh: Mohammad Baihaqi Hasni
E-mel: baihaqi@umpsa.edu.my
Penulis adalah Guru Bahasa Kanan, Pusat Bahasa Moden (PBM), Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).
Rencana ini merupakan pandangan peribadi penulis dan tidak menggambarkan pendirian rasmi Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

- 98 views

View PDF